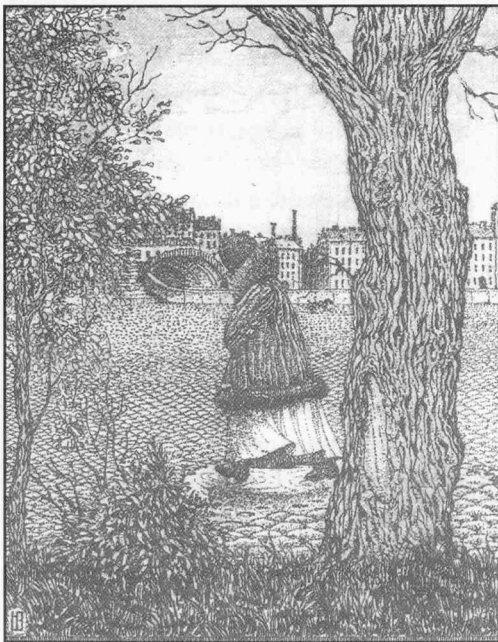

Marginaalityyppien kuvaaja

Kuvataiteilija Juri Štapakov (s. 1958) on tunnistettavalla tyylillään noussut muutaman vuoden aikana Pietarin taide-elämän tietoisuuteen. Hän on osallistunut lukuisiin näyttelyihin ja kilpailuihin Venäjällä ja Euroopassa. Hänen ja Pjotr Belyin ateljeesta Pietarissa on tullut uuden grafiikan keskus ja opetuspaikka, jossa vierailee graafikoita ympäri maailmaa oppimassa ja jakamassa kokemuksiaan. Arvostetun aseman ja taiteilijaliiton jäsenyyden saavuttaminen (1993) ei ole koskaan ollut Štapakoville mikään elämän ja luomistyön itseisarvo, sillä hän on aina viihtynyt enemmän taiteen marginaali-alueilla kuin kumarrettuna auktoriteettina. Ehkä tähän on vaikuttanut se, että hän on saavuttanut itse asemansa suorittamatta taideakatemiaa. Štapakov sanoo, että akateemisen koulutuksen puute ei häntä juuri häiritse, sillä terävälle älylle koko elämä on koulua.

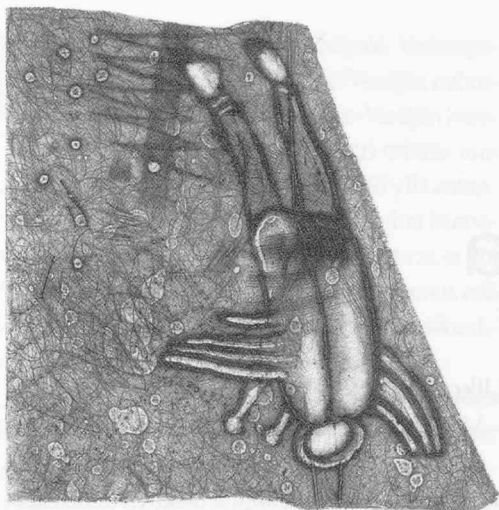

VM ja LB, 1990-luvun alku. Viivasyövytyt.

Nainen, 1994. Öljyvärei kankaalle.

Taiteilijan ura ei kuulunut Štapakovin suunnitelmiin nuoruudessa. Hän suoritti armeijan, opiskeli arkkitehtuuri-instituutissa, työskenteli hitsaajana, lastaajana, yövartijana, postissa ja mainoskuvittajana. 1980-luvun alussa hän ajautui Pietarin underground-piireihin ja tutustui eräisiin taiteilijoihin kuten Juri Ljukšiniin, Nikolai Sa•iniin, Boris Zabirohiniin, Oleg Jahniniin ja Valeri Mišiniin. Heidän töistään säteilevä vapauden tunne teki Štapakoviin suuren vaikutuksen, ja hän ryhtyi seuraamaan heidän jalanjälkiään ”jottei myöhemmin tarvitsisi tuskailla turhaan heitettyjä vuosia.” Ahertamalla ja oppimalla toisten työstä syntyivät ensimmäiset horjahtelevat kuparietsaukset. Perestroikan viimeisinä vuosina hän siirtyi kokopäivätoimiseksi kuvataiteilijaksi. ”Joskus ajattelen, että voisin piirtää esimerkiksi jalan nopeammin, jos olisin suorittanut taideakatemia tai ’Muhan’, mutta nopeammin ei tarkoita paremmin”. Hän sanoo mieluummin tehneensä koulutuksen puutteesta vahvuutensa: ”Minulla on useita erilaisia tapoja toteuttaa taiteellisia ideoita, ja yleensä pyrin yksinkertaistamaan kulloisenkin tehtävän maksimaalisesti, jotta voisin piirtää täysin vapaasti.”

Lento ilman siipiä, 2003. Kuivaneula, sekatekniikka.

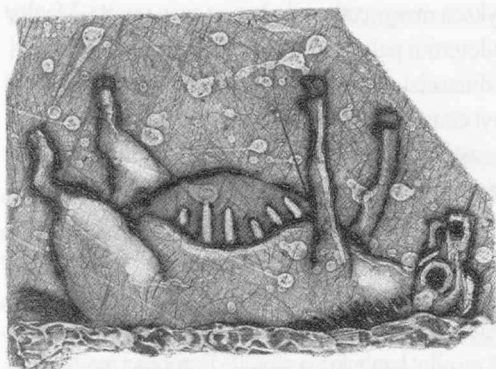
Štápakovin ominta aluetta ovat grafiikan eri muodot (mm. viivasyövytys, akvatinta, linografia ja monotypia), mutta viime vuosina hän on yhä aktiivisemmin ryhtynyt harrastamaan myös öljyvärimaalausta, jossa hän yhdistelee eri tekniikoita. Myös grafiikassa hän hylkäsi jo vuosia sitten klassisen akvatintatekniikan ja siirtyi vapaampaan kuivaneulatekniikkaan, jonka hän on kehittänyt uusiin ulottuvuuksiin. Štápakovin elävä ja ilmaisuvoimai-

Eukontappo 2004. Kuivaneula, sekatekniikka.

nen neulanjälki ja jäljittelemätön tekniikka ovat muodostuneet hänen tavamerkikseen.

Hän ei käytä materiaalina messinkiä tai sinkkiä, vaan vanhaa naarmuuntunutta kovaa linoleumia, jota hän on etsinyt mm. rakennusjätelavoilta. Vedosmäärä jää tällöin verraten pieneksi (15-20 vedosta), mutta siitä on myös etunsa. Jokainen vedos eroaa kylläisyydeltään, viivan vahvuudeltaan ja yleiseltä sävyltään. Hän käyttää hyväkseen elämän linoleumin pintaan jättämiä jälkiä, naarmuja, kohoumia ja lohkeamia ja elävöittää laatan pintaa tarvittaessa liimalla. Painotekniikassa hän soveltaa monotypian menetelmää värittämällä jokaisen laatan käsin ennen vedostusta. Toisinaan hän maalaa vedosta vielä vesivärein sen kuivuttua.

Ihmisen elämä, 2003. Kuivaneula, sekatekniikka.

Taitavana taidegraafikkona häntä on vuosien varrella pyydetty kuvittamaan useita kirjoja. Niihin lukeutuvat mm. Tolkienin *Taru sormusten herrasta*, Carrollin *The Hunting of the Snarkin* venäjännös, Boris Vianin surrealistisen *L'Ecume des Joursin* venäjännös, Jack Kerouacin teoksia ja William Burroughsin huumehouruisia kuvauksia. Hänen viehätyksensä elämän marginaali-ilmiöitä, groteskia ja absurdia kohtaan heijastuu toistuvasti hänen töissään, joten ei ole ihme, että myös hänen viimeisin kuvitustyönsä liittyy venäläisen surrealismiin ja absurdin mestarin Daniil Harmsin tuotannon kuvittamiseen. Pietarilainen Vita Nova -kustantamo julkaisi viime vuonna Harmsin tuotannosta kokoelmateoksen *Slutšai i veštši*, jonka Štápakov kuvitti 115 linokuvalla.

Mikko Ylikangas